

In the perspective of further research, introduction of the developed methodic approaches to the practical company business activity should be regarded in order to enhance the integrated marketing communications management.

References: 1. 4 A's [Electronic resource] / American Association of Advertising Agencies. – Access mode : www.aaaa.org. 2. Балабанова Л. В. [Текст] Стратегічне управління маркетинговими комунікаціями : монографія / Л. В. Балабанова, О. В. Крутушкіна. – Донецьк : ДонНУЕТ, 2012. – 179 с. 3. Brito P. Strategic Versus Tactical Nature of Sales Promotions / P. Brito, K. Hammond // Journal of Marketing Communications. – 2007. – Vol. 13, No. 2. – P. 131–148. 4. Csikósová A. Strategy in Direct and Interactive Marketing and Integrated Marketing Communications / A. Csikósová, M. Antošová, K. Čulková // Procedia – Social and Behavioral Sciences // 5th World Conference on Educational Sciences, 2014. – Vol. 116, 21 February. – P. 1615–1619. 5. Котлер Ф. [Текст] Маркетинг менеджмент / Ф. Котлер, К. Л. Келлер. – 12-е изд. – СПб. : Питер, 2012. – 816 с. 6. Мельникович О. М. Значення стимулювання продажів у досягненні стратегічних цілей роздрібною торгівлі / О. М. Мельникович, О. В. Юсупова // Економіка розвитку. – 2015. – № 1 (73). – С. 70–76. 7. Ромат Е. В. Реклама / Е. В. Ромат. – СПб. : Питер, 2008. – 512 с. 8. Смит П. Коммуникации стратегического маркетинга [Текст] : учеб. пособ. / П. Смит, К. Берри, А. Пулфорд ; пер. с англ. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2001. – 415 с. 9. Shu-pei Tsai. Integrated marketing as management of holistic consumer experience / Shu-pei Tsai. Business Horizons. – 2015. – Issue 5, Vol. 48, September – October. – P. 431–441. 10. Халлиган Б. Маркетинг в Интернете: как привлечь клиентов с помощью Google, социальных сетей и блогов / Б. Халлиган, Дж. Шах ; пер. с англ. Н. Конеvской. – М. : Дialeктика, 2010. – 256 с.

References: 1. 4 A's [Electronic resource] / American Association of Advertising Agencies. – Access mode : www.aaaa.org. 2. Balabanova L. V. [Текст] *Strategichne upravlinnia marketynhovymu komunikatsiiamy : monohrafiia* [Marketing communications strategic management : monograph] / L. V. Balabanova, O. V. Krutushkina. – Donetsk : DonNUET, 2012. – 179 p. 3. Brito P. Strategic Versus Tactical Nature of Sales Promotions / P. Q. Brito, K. Hammond // Journal of Marketing Communications. – 2007. – Vol. 13, No. 2. – P. 131–148. 4. Csikósová A. Strategy in Direct and Interactive Marketing and Integrated Marketing Communications / A. Csikósová, M. Antošová, K. Čulková // Procedia – Social and Behavioral Sci-

ences // 5th World Conference on Educational Sciences. – 2014. – Vol. 116, 21 February. – P. 1615–1619. 5. Kotler F. [Текст] Marketing menedzhment / F. Kotler, K. L. Keller. – 12-e yzd. – SPb. : Piter, 2012. – 816 p. 6. Melnykovych O. M. *Znachennia stimuluivannia prodazhiv u dosiahnenni stratehichnykh tsilei rozdribnoi torhivli* [The role of sales promotion in gaining strategic objectives of retail trade] / O. M. Melnykovych, O. V. Yusupova // Ekonomika rozvytku. – 2015. – No. 1 (73). – P. 70–76. 7. Romat E. V. *Reklama* / E. V. Romat. – SPb. : Piter, 2008. – 512 p. 8. Smit P. *Kommunikatsii strategicheskogo marketinga* [Текст] : ucheb. posob. / P. Smit, K. Berry, A. Pulford ; per. s angl. – M. : YuNITI-DANA, 2001. – 415 p. 9. Shu-pei Tsai. Integrated marketing as management of holistic consumer experience / Shu-pei Tsai. Business Horizons. – 2015. – Issue 5, Vol. 48, September – October. – P. 431–441. 10. Khalligan B. *Marketing v Internete: kak privlech klientov s pomoshchyu Google, sotsialnykh setey i blogov* / B. Khalligan, Dzh. Shakh ; per. s angl. N. Konevskoy. – M. : Dialektika, 2010. – 256 p.

Information about the author

A. Panchuk – PhD in Economics, Associate Professor of Economics of Enterprises and Management Department of Simon Kuznets Kharkiv National University of Economics (9-A Lenin Ave., Kharkiv, Ukraine, 61166, e-mail: casadei911@gmail.com).

Інформація про автора

Панчук Анастасія Сергіївна – канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємства та менеджменту Харківського національного економічного університету імені Сємена Кузнеця (просп. Леніна, 9-А, м. Харків, Україна, 61166, e-mail: casadei911@gmail.com).

Информация об авторе

Панчук Анастасия Сергеевна – канд. экон. наук, доцент кафедры экономики предприятия и менеджмента Харьковского национального экономического университета имени Семєна Кузнеця (просп. Ленина, 9-А, г. Харьков, Украина, 61116, e-mail: casadei911@gmail.com).

Стаття надійшла до ред.
29.10.2015 р.

УДК 330.341

JEL Classification: D20

ВЛАСТИВОСТІ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА В ІННОВАЦІЙНОМУ РОЗВИТКУ

Бояринова К. О.

Розкрито властивості економічної функціональності підприємства в інноваційному розвитку. Визначені та обґрунтовані властивості об'єднано у групи, що характеризують дієздатність, стійкість, відповідність та адекватність виробничо-економічної системи та бізнес-системи

підприємства: 1) внутрішній енергетичний баланс (комплексність та комплектність збалансованих у використанні ресурсів, технологій, інтелектуального капіталу, нематеріальних активів і т. ін, які формують вид, характер діяльності, економічну поведінку підприємства, відповідно до функціонального призначення), хаотизація системи підприємства (рівень невпорядкованості системи як наробок її розвитку), самоорганізація (самоорганізаційні процеси внутрішнього активного середовища підприємства); експлуатаційна придатність зазначених властивостей в інноваційному розвитку: спрямованість вільної енергії підсистем на інноваційний розвиток; дотримання упорядкованості компонент, відповідно до допустимого рівня ентропії; самоорганізація на інноваційній основі; 2) функціональна стійкість (здатність забезпечувати динамічне функціонування підприємства в межах допустимих коливань виробничих, фінансово-економічних результатів під впливом дії внутрішніх дисбалансів та чинників зовнішнього середовища), керований розвиток (розвиток під дією управлінського впливу), адаптивність (здатність до протистояння та доречних змін під дією зовнішнього впливу), маневреність (здатність до зміни позицій в умовах динамізму фонового та бізнес-середовища); експлуатаційна придатність зазначених властивостей в інноваційному розвитку: функціональна інноваційна стійкість; управління змінами; інноваційна адаптивність, інноваційна маневреність; 3) акумуляційна експлуатація ресурсів (експлуатаційна придатність – продуктивна акумуляційна експлуатація ресурсів), трансформаційна релевантність (структурна трансформація сукупності інноваційних ресурсів із розширеним відтворенням); 4) адекватність бізнес-потенціалу (адекватність бізнес-потенціалу інноваційним запитам), відповідність бізнес-системи задоволенню потреб мезо- та макросистем бізнесу (використання інноваційної моделі економічної поведінки).

Ключові слова: економічна функціональність підприємства, інноваційний розвиток, власності, експлуатаційна придатність.

СВОЙСТВА ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ФУНКЦИОНАЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ В ИННОВАЦИОННОМ РАЗВИТИИ

Бояринова Е. А.

Раскрыты свойства экономической функциональности предприятия в инновационном развитии. Определенные и обоснованные свойства объединены в группы, характеризующие дееспособность, устойчивость, соответствие и адекватность производственно-экономической системы и бизнес-системы предприятия: 1) внутренний энергетический баланс (комплексность и комплектность сбалансированных в использовании ресурсов, технологий, интеллектуального капитала, нематериальных активов и т. д., которые формируют вид, характер деятельности, экономическое поведение предприятия в соответствии с функциональным назначением); хаотизация системы предприятия (уровень неупорядоченности системы как задел ее развития); самоорганизация (самоорганизационные процессы внутренней активной среды предприятия); эксплуатационная пригодность свойств в инновационном развитии: направленность свободной энергии подсистем на инновационное развитие, соблюдение упорядоченности компонент в соответствии с допустимым уровнем энтропии, самоорганизация на инновационной основе; 2) функциональная устойчивость (способность обеспечивать динамическое функционирование предприятия в пределах допустимых колебаний производственных, финансово-экономических результатов под воздействием внутренних дисбалансов и факторов внешней среды); управляемое развитие (развитие под действием управляющего воздействия); адаптивность (способность к противостоянию и уместным изменениям под влиянием внешнего воздействия); маневренность (способность к изменению позиций в условиях динамизма фоновой и бизнес-среды); эксплуатационная пригодность свойств в инновационном развитии: функциональная инновационная устойчивость, управление изменениями, инновационная адаптивность, инновационная маневренность; 3) аккумуляционная эксплуатация ресурсов (эксплуатационная пригодность – продуктивная аккумуляционная эксплуатация ресурсов), трансформационная

релевантность (структурная трансформация совокупности инновационных ресурсов с расширенным воспроизводством); 4) адекватность бизнес-потенциала (адекватность бизнес-потенциала инновационным запросам), соответствие бизнес-системы удовлетворению потребностей мезо- и макросистем бизнеса (использование инновационной модели экономического поведения).

Ключевые слова: экономическая функциональность предприятия, инновационное развитие, свойства, эксплуатационная пригодность.

THE PROPERTIES OF THE ENTERPRISE ECONOMIC FUNCTIONALITY IN THE PROCESS OF INNOVATION DEVELOPMENT

K. Boyarynova

The properties of the enterprise economic functionality in the process of innovation development have been described. The determined and substantiated properties have been united into groups, which characterize the functioning capacity, stability, consistency and adequacy of industrial-economic and business systems of the enterprise: 1) the internal energy balance (the complexity and completeness of the balanced-in-use resources, technologies, intellectual capital, intangible assets and so on, which form the type, nature of the activities, the economic behavior of the company in accordance with the functional purpose); chaotization of the enterprise systems (the level of the system's disorder as groundwork for its development); self-organization (self-organizing processes in the enterprise internal active environment); operational suitability of these properties in the innovative development: focusing of the subsystem's free energy on the innovative development, compliance of ordering of the components with the permissible level of entropy, self-organization based on innovation; 2) the functional stability (the ability to provide enterprise dynamic functioning within acceptable fluctuations of industrial, financial and economic results under the influence of internal imbalances and environmental factors); controlled development (development under management influence); adaptability (the ability to confront and relevantly change under the external influence); maneuverability (the ability to change the position in the dynamic background and business environment); operational suitability of these properties in the innovative development: functional innovative stability, controlled change, innovative adaptability, innovation maneuverability; 3) accumulative resource exploitation (exploitation suitability, i.e. accumulative productive exploitation of resources), transformational relevance (structural transformation of the set of innovation resources with expanded reproduction); 4) the adequacy of the business potential (the adequacy of the business potential to innovation demands), matching of the business system to meeting the needs of the meso- and macro-business systems (using the innovative model of economic behavior).

Keywords: enterprise economic functionality, innovative development, properties, operational suitability.

Інноваційний розвиток промислових підприємств є невід'ємним елементом їх економічного зростання, однак якість, доцільність та доречність реалізації інновацій, виправданість укладень ресурсів та інтелектуального капіталу в поєднанні із забезпеченням ефективності діяльності підприємства потребують розроблення наукових положень, які б відображали стан дієздатності підприємства за функціональним призначенням. Відповідно до окресленого, запропоновано до розгляду економічну категорію – економічну функціональність. Як відомо, економічна категорія є науковим поняттям, що характеризує найбільш суттєві властивості окремих економічних явищ [1], а властивість відображає характеристику об'єкта (категорія його якості), що визначає його вид, тип, поведінку і т. ін. [2]. Економічну функціональність в інноваційному розвитку окреслено рядом властивостей, які доцільно розкрити у змістовному поданні.

Властивості економічної функціональності як економічної категорії в сукупності практично не досліджено, однак дослідження за окремими властивостями, які вміщено до результатів аналізу, знайшли своє відображення у працях таких науковців, як: Л. Мельник, І. Пригожин, І. Стенгерс, Лосев В. С., Гусев С. А., Машков О. А., Самчишин О. В., Філіпішин І. В., Санінський С. А., Капачина Н. П.

Метою статті є визначення властивостей економічної функціональності як економічної категорії з метою обґрунтування базових елементів її включення до економічного категоріального апарату.

Економічна функціональність підприємства відображає стан його дієздатності за функціональним призначенням, тобто використання наявних експлуатаційних можливостей із метою активізації та приведення в дію механізмів бізнес-системи підприємства (економічних, фінансових, управлінських,

забезпечувальних) щодо трансформації надходжень у здобутки, які перетворюють підприємство на формацію, придатну для використання власниками підприємства та бізнес-середовищем. Економічна категорія має виключно притаманні їй властивості.

Слід розглянути докладніше властивості економічної функціональності підприємства як економічної категорії, ураховуючи обґрунтування її притаманності промисловим підприємствам та контекст їх інноваційного розвитку, що запропоновано об'єднати в чотири групи, які характеризують дієздатність, стійкість, відповідність та адекватність виробничо-економічної системи та бізнес-системи:

А. Властивість – дієздатність:

1. Внутрішній енергетичний баланс підприємства як властивість економічної функціональності в інноваційному розвитку, відповідно до закону збереження енергії, визначає наявність енергетичного балансу у внутрішній системі підприємства, тобто комплексність та комплектність збалансованих у використанні ресурсів, технологій, інтелектуального капіталу, нематеріальних активів і т. ін, які формують вид, характер діяльності, економічну поведінку підприємства, відповідно до функціонального призначення, та забезпечують адаптаційні можливості до впливу зовнішнього середовища організації, її економічну стійкість, ураховуючи інноваційно орієнтоване чи традиційне функціонування. Згідно з дослідженнями Л. Мельника, енергія на підтримання основних функцій системи містить: 1) витрачання квазі-енергії для здійснення функцій метаболізму в системі та виробництва нею вільної енергії; 2) витрачання квазіенергії на підтримання рівня гомеостазу (функції управління, забезпечення безпеки, створення необхідних умов роботи); 3) витрачання квазіенергії на трансформацію рівня гомеостазу (реструктуризації, модернізації, переозброєння підприємства і т. ін) [3, с. 16]. Енергетичний баланс у межах якого функціонує система характеризується такими параметрами, як: 1) відповідність витрачання енергії системою надходженню вільної енергії із зовнішнього середовища створює передумови стійкого функціонування системи; 2) нижчий рівень витрачання вільної енергії системою, порівняно з надходженнями ззовні, сприяє накопиченню вільної енергії, створює передумови для прогресивного розвитку системи; 3) перевищення витрачання системою вільної енергії надходжень іззовні створює передумови для регресивного розвитку системи [3, с. 16]. Внутрішній енергетичний баланс підприємства є вагомою ознакою дієздатності системи. Мірою дієздатності системи є сукупність енергій її підсистем, яку використовують на забезпечення стійкого функціонування (наявний потенціал, ресурси, можливість абсорбувати та трансформувати вхідні ресурси у вихідний результат) та вільної енергії підсистем, що може бути спрямовано на інноваційний розвиток (приховані резерви, прихований потенціал). Вагомим аспектом є оптимізація та збалансування енергії (фактично наявної та потенційної спроможності). Сукупність енергій компонент виробничо-економічної системи підприємства під управлінським впливом за допомогою спрямування, організації, активізації, контролювання та регулювання створює силу підприємства, завдяки фінансовому, операційному, управлінському важелям.

2. Хаотизація системи підприємства. Вагомою ознакою збереження закономірності є рівень хаотизації функціональних компонентів. Мірою хаотизації визначають ентропію. Визначення рівня хаотизації забезпечує реалізацію керованих процесів, її зниження, завдяки активації економічних відносин та встановлення сполучних ланок між компонентами. Невпорядкованість у системі може підлягати вимірюванню, що введено Е. Шредингером (на рівні фізичних систем) та Н. Вінером (інформаційно-кібернетичні системи). Зокрема Е. Шредингер за використання формули ентропії Л. Больцмана визначав міру впорядкування як обернену величину до неупорядкованості, у результаті ентропія $= k \lg (1/D)$, ентропія з від'ємним знаком є мірою впорядкованості [4]. Ентропія системи – величина, пропорційна логарифму

статистичної ваги, що дорівнює кількості мікростанів системи, які є можливим варіантом взаємодії всіх елементів системи в певний момент часу [5]. Ентропія в економіці – це кількісний показник безладу, міра зайвої роботи під час досягнення поставленої мети, частка некорисних побічних процесів або явищ, які супроводжують будь-яку діяльність [6]. В економічних дослідженнях ентропію науковці визначають як: а) основний чинник, що контролює економічні зміни та рівновагу [7]; б) ступінь невизначеності впровадження технологічної новації або їх групи [8]. Упровадження інновацій, нововведень, інноваційні процеси як зміни, порушують сталість системи, викликаючи її не рівноважний стан, обумовлений перетіканням капіталу з операційної до інноваційної діяльності, ротацією та навчанням кадрів, хибами в готовності виробництва до застосування як впровадження інновації, диспропорцією інтересів власників підприємства і т. ін. Тому є необхідним дотримання рівня впорядкованості компонентних середовищ підприємства: суб'єктивного, фінансово-інвестиційного, виробничого, управлінського, відповідно, допустимого рівня ентропії.

3. Самоорганізація. Теорія синергетики [9; 10] доводить можливість реалізації процесів самоорганізації у виробничо-економічних системах. Інноваційна самоорганізація є інструментом інноваційного функціонування та реалізується за допомогою взаємодії підсистем та елементів внутрішнього активного середовища підприємства. Зовнішні збудувальні впливи в цьому разі не сприймають як активатори до дії, вони мають трансформуватись шляхом самоорганізаційних процесів для досягнення на виході позитивних ефектів. Самоорганізацію на інноваційній основі доцільно позиціонувати з точки зору новітніх підходів до управління та механізмів внутрішньоорганізаційної взаємодії інноваційної інфраструктури, інноваційної системи підприємства, персоналу як носіїв інтелектуального ресурсу, техніко-технологічної підсистеми, креативного управління і т. ін.

Б. Властивість – стійкість:

1. Функціональна стійкість. Виробниче підприємство як соціально-економічна система може успішно адаптуватися, якщо воно має запас стійкості, що дозволяє змінюватися з тією ж швидкістю, що й зовнішнє середовище, – твердження ґрунтується на законі необхідної різноманітності, відомому з кібернетики та сформульованому Ешбі У. Р. [11 – 13]. Закон дозволяє судити, принаймні, про два рівні внутрішньої різноманітності системи: мінімально допустимий рівень, відповідний такому запасу стійкості, за якого система перебуває у стабільному стані, та максимальний рівень, який дозволяє системі розвиватися, тобто утворювати нові структури, що більш ефективно реалізують функцію системи [11; 12]. Сучасні умови господарювання передбачають наявність множини різноспрямованих імпульсів, що можуть спричинити порушення рівноважного стану. Практичну ж діяльність підприємства має бути спрямовано на відновлення рівноважного стану, що й буде свідченням стійкої або нестійкої економічної системи підприємства [14, с. 85].

Стан підприємства як виробничо-економічної системи характеризує функціональна стійкість.

Під функціональною стійкістю системи слід розуміти її властивість зберігати протягом заданого часу виконання своїх основних функцій у межах, установлених нормативними вимогами, в умовах протидії, а також впливу потоків віднов, несправностей і перебоїв [15]. Адаптуючи це визначення економічної теорії, функціональною стійкістю виробничо-економічної системи слід уважати її здатність забезпечувати динамічне функціонування підприємства в межах допустимих коливань виробничих, фінансово-економічних результатів під впливом дії внутрішніх дисбалансів та чинників зовнішнього середовища.

За Армандом А. Д., механізмами, що забезпечують функціональну стійкість системи розподіляють на чотири типи [16]:

1) механізми стабілізації стану (інерція, обмеження обміну з навколишнім середовищем, проточність; негативні, позитивні та конкурентні зворотні зв'язки);

2) механізми збереження типу функціонування (надійність, еластичність, розбіжності за екологічними нішами і в географічному просторі);

3) механізми збереження структури (механізм включення резервних програм, тимчасового переходу до закритого стану, накопичення резервів, симбіоз, адаптаційна еволюція);

4) механізми збереження траєкторії руху.

Рівноважний стан підприємства як стан стійкості потребує визначення пропорцій між розподілом ресурсів на його поточне функціонування й підвищення активності розвитку з метою забезпечення зростання конкурентоспроможності й одночасного забезпечення своєї економічної стійкості на заданому рівні.

Експлуатаційною придатністю в інноваційному розвитку окресленої властивості доцільно вважати функціональну інноваційну стійкість як здатність виробничо-економічної системи перебувати в рівноважному стані, забезпеченому функціональною міцністю інноваційної підсистеми підприємства та надійністю функцій фінансової, виробничої, інтелектуальної підсистем із нерозривністю зв'язків між ними та синхронним розвитком.

2. *Керований розвиток.* Під керованим розвитком слід розуміти системний процес, що поєднує всі ті управлінські процеси на підприємстві, які приводять до зміни його стану, а також складу, властивостей і структури соціально-економічних відносин, згідно з обраним орієнтиром, цілями й очікуваннями [17, с. 203; 18]. Ніконова Я. І. розрізняє поняття стійкого функціонування та стійкого розвитку: функціонування в максимальному ступені моделює стійкість, однак передбачає зміни системи, не порушуючи її цілісності та визначеності, відтворення одних і тих же відносин, форм і якостей, а розвиток – це зміни, що приводять до глибоких незмінних якісних зрушень [19]. Отже, функціонування забезпечує стабільну розмірну діяльність підприємства без якісного її переходу до нової форми функціонування, що обумовлює необхідність у забезпеченні переходу підприємства від функціонування до розвитку шляхом зміни елементів інноваційної політики. Слід також підкреслити, що такі зміни матимуть системний характер, а функціонування підприємства здійснюватиметься не як система, а як середовище елементів розвитку.

У контексті інноваційного розвитку та досліджуваної закономірності експлуатаційною властивістю керованого розвитку можна визначити керовану протидію змінам. Керування протидією змінам у контексті керованого інноваційного розвитку підприємства визначає стійкість його як відкритої системи до змін, недоречних для підприємства, або таких, що призводять до негативних наслідків, нав'язаних зовнішніми умовами. Керуване здійснення змін на підприємстві реалізують на основі використання набутого досвіду реалізації дій, що вже відбувались раніше, які формують здатності підприємства на основі встановлених закономірностей дії зовнішнього середовища на внутрішню систему підприємства.

3. *Адаптивність виробничо-економічної системи.* Відносну незалежність внутрішнього середовища підприємства від зовнішнього доцільно визначити за такою його властивістю, як адаптивність.

Як зазначає Малахов В. П., здатність підприємства до виживання в довготривалому аспекті визначає його адаптивність і оновлюваність, виробник має самостійно існувати й розвиватися, пристосовуючись до мінливих умов, працювати гнучко й системно, використовувати всі можливості, засоби, інструменти для перемоги в жорсткій конкурентній боротьбі, що в нових макроекономічних умовах основною схемою поведінки промислових підприємств визначає вироблення ефективної адаптаційної моделі, за якої суб'єкти з функціональної складової частини промислового комплексу мають перетворитись на соціально-економічну систему, що самоналагодується [20]. Слід наголосити, що між поняттями інноваційної адаптивності та інноваційної адаптації існує суттєва різниця: адаптивність – властивість підприємства як системи; адаптація – безпосередньо процес

пристосування, який ґрунтується на конкретній методології. Під інноваційною адаптивністю як експлуатаційною здатністю слід розуміти динамічну здатність підприємства забезпечувати стійкий рівноважний стан дієздатності виробничо-економічної системи під впливом збурювальних дій зовнішнього середовища за допомогою аферентного синтезу та механізму пускової аферентації на основі креативних, виробничих, організаційних, економічних процесів інноваційного спрямування для збереження, створення та набуття нових здатностей як досвіду економічної поведінки в нестабільних умовах.

4. *Маневреність підприємства.* Маневреність підприємства як виробничо-економічної системи – це сукупність здатностей, що забезпечують спроможність підприємства змінювати свої ринкові позиції, сферу діяльності, економічну поведінку в межах економічної політики та наявного ресурсного потенціалу в умовах динамізму фонових та бізнес-середовища. Маневреність підприємства є своєрідною відповіддю на динамізм зовнішнього середовища як швидкості змінності умов функціонування. У контексті інноваційного розвитку інноваційна маневреність підприємства є комплексом здатностей до швидких змін ринкової позиції, сфери діяльності, економічної поведінки, забезпеченої запасом інноваційного потенціалу та високим рівнем керованості виробничо-економічної системи.

В. Властивість – відповідність:

1. *Акумуляційна експлуатація ресурсів.* Така властивість розкриває спроможність підприємства абсорбувати, структурувати та готувати до використання наявний потенціал.

Функціонування будь-якого підприємства або організації є виробничим процесом, де сукупність взаємопов'язаних технологічних і адміністративно-організаційних циклів спрямовано на перетворення ресурсів підприємства на певний продукт чи послуги [21].

В інноваційному контексті така здатність є продуктивною акумуляційною експлуатацією, оскільки до простої активізації ресурсного потенціалу до дії додано доведення до рівня потреби наявних ресурсів, генерування та продукування недостатніх складових частин потенціалу.

2. *Трансформаційна релевантність.* Така властивість визначає горизонт функціонування системи перетворення підприємства "входів" на "виходи" – спрямованість на просте продукування продуктів і послуг – та додаткове – знання, здатності, досвід. Трансформаційну релевантність визначено специфікою трансформаційних процесів, рівнем їх складності з огляду на масштабність та глибину перетворення ресурсів на актив. Такими активами в контексті інноваційного розвитку є інноваційні можливості; інноваційна спроможність та інноваційні надбання, здобуття їх у комплексі формує структурну трансформацію сукупності інноваційних ресурсів із розширеним відтворенням.

Г. Властивість – адекватність:

1. *Адекватність бізнес-потенціалу.* Умови господарсько-економічної діяльності промислових підприємств України потребують від останніх запровадження бізнес-діяльності в повному організаційно-економічному обсязі за умов використання бізнес-потенціалу, що має помітне інноваційне наповнення та новаторські підходи.

Бізнес-потенціал – це можливість носія потенціалу перетворювати чинники успіху на кінцевий результат – створення нового потенціалу – і перетворення наявних чинників успіху на чинники успіху майбутнього шляхом реалізації проактивних цілей [22].

З огляду на зазначене, бізнес-потенціал промислового підприємства утворено на основі двох головних рівнів: внутрішньої наповненості виробничо-економічної системи та сукупності виробничо-економічних запасів забезпечення економічних відносин із зовнішнім середовищем. Крім того, другу складову частину бізнес-потенціалу сформовано на основі взаємодії, відтворення та можливості переходу від внутрішніх можливостей до зовнішніх імперативів ведення бізнесової діяльності.

У контексті економічної функціональності інноваційного розвитку адекватність бізнес-потенціалу як експлуатаційної придатності можна визначити адекватність бізнес-потенціалу інноваційним запитам.

2. *Відповідність бізнес-системи задоволення потреб мезо- та макросистем бізнесу.* Вагомою властивістю, згідно з досліджуваною закономірністю, є відповідність бізнес-системи задоволення потреб мезо- та макросистем бізнесу, що визначає важливість підприємства як виробничо-економічної системи для інших. Досягнення відповідності виражено за допомогою ринкової взаємодії та економічної поведінки.

Діяльність машинобудівного підприємства є формою взаємозв'язку виробництва, обміну та споживання, визначальною увесь процес, починаючи від створення товару, включаючи його рух через оптову та роздрібну торгівлю, до кінцевого споживача, – від того, наскільки добре пов'язано ці ланки, залежить ефект зворотного зв'язку споживання і виробництва, а досягнення цього ефекту можливо на основі поєднання різних стадій відтворювального процесу, регулювання та цілеспрямованого управління товарним потоком – тим самим на практиці погоджують виробництво і споживання, запроваджують елементи регулювання до ринкового процесу [23, с. 138]. Згідно із твердженнями Третьяк О. А., у центрі уваги аналітиків більшою мірою мають бути відносини, що складаються між продавцем і покупцем, а не просто акт купівлі-продажу; які мають розглядати як взаємини між двома дієвими учасниками, а не як зміни маркетингового комплексу однієї зі сторін; взаємодію мають вивчати на основі одночасного аналізу як продавця, так і покупця у їх відносинах; відмінна риса сучасної економіки – кооперація (співробітництво) між постачальниками і споживачем [24, с. 66].

За дослідженнями Карачиної П. П., економічну поведінку фірм розкривають у концепціях підприємства (таблиця).

Таблиця

Економічна поведінка в концепціях підприємств
(складено на основі [25, с. 55])

[Economic behavior in the concepts of enterprises
(compiled based on [25, p. 55])]

Концепції	Економічна поведінка
Інституційна	визначається особливостями укладання та виконання контрактів із зовнішніми організаціями та працівниками, правилами поведінки, засобами виробництва (лише частково) і спрямована на вирішення проблем внутрішнього та зовнішнього характеру
Еволюційна	формується, залежно від взаємовідносин між іншими фірмами (членами спільноти), а також деяких внутрішніх характеристик, серед яких, насамперед, виділяють правила ухвалення рішень, урахуваючи дію тих або інших внутрішніх і зовнішніх чинників
Підприємницька	визначається взаємодією підприємців усіх рівнів, а також взаємовідносинами між підприємцями, працівниками і власниками

У контексті економічної функціональності промислового підприємства в інноваційному розвитку таку властивість виражено в експлуатаційній придатності інноваційної поведінки. Інноваційна поведінка відображає дії підприємства щодо його активності, інерційності, агресивності, пасивності, інтенсивності реалізації та спрямованості інноваційної діяльності. Від характеру інновативності залежить поведінка економічних агентів як у процесі взаємодії з іншими агентами, так і всередині механізмів функціонування. Переорієнтація промислових підприємств на інноваційну модель поведінки господарсько-економічної діяльності потребує нових підходів не тільки до створення, запровадження та використання інновацій у виробництві, організаційно-економічних аспектах ведення господарської діяльності, але й у бізнесі.

Окреслені властивості доцільно сформуувати у групи, які, на погляд автора, мають характеризувати дієздатність, стійкість, відповідність та адекватність виробничо-економічної системи та бізнес-системи підприємства.

Розкриття змістовності економічної функціональності підприємства дозволило на основі експлікації властивостей визначити ті, які притаманні досліджуваній економічній категорії. Визначені та обґрунтовані властивості сформовано в чотири групи, що характеризують дієздатність, стійкість, відповідність та адекватність виробничо-економічної системи та бізнес-системи. За першою групою властивостями визначено: внутрішній енергетичний баланс, хаотизацію системи підприємства, самоорганізацію та відповідні їм експлуатаційні придатності в інноваційному розвитку (спрямованість вільної енергії підсистем на інноваційний розвиток; дотримання упорядкованості компонент, відповідно до допустимого рівня ентропії; самоорганізацію на інноваційній основі); за другою – функціональну стійкість, керований розвиток, адаптивність, маневреність (функціональну інноваційну стійкість, управління змінами, інноваційну адаптивність, інноваційну маневреність); третій групі належать такі властивості з експлуатаційною придатністю в інноваційному розвитку, як: акумуляційна експлуатація ресурсів (продуктивна акумуляційна експлуатація ресурсів); трансформаційна релевантність (структурна трансформація сукупності інноваційних ресурсів із розширеним відтворенням); четверта група містить: адекватність бізнес-потенціалу (адекватність бізнес-потенціалу інноваційним запитам), відповідність бізнес-системи задоволенню потреб мезо- та макросистем бізнесу (використання інноваційної моделі економічної поведінки). Визначення властивостей економічної функціональності як економічної категорії сприятиме імплементації її змісту в положення теорії організації та інноваційного розвитку для обґрунтування доцільності реалізації інновацій промисловими підприємствами, відповідно до рівня новизни та стану розвитку виробничо-економічної системи. Подальші дослідження слід спрямовувати на розроблення інструментарію забезпечення економічної функціональності інноваційно орієнтованих промислових підприємств.

Література: 1. Николаева И. П. Экономический словарь / И. П. Николаева. – М. : Проспект КноРус, 2011. – 160 с. 2. Новая философская энциклопедия : в 4 т. Т. 3 / Ин-т философии РАН ; Нац. обществ.-науч. фонд ; председ. научно-ред. совета В. С. Степин. – М. : Мысль, 2010. – 692 с. 3. Мельник Л. Анализ энергоэнтропийных предпосылок прогрессивного развития экономических систем / Л. Мельник // Актуальні проблеми економіки. – 2013. – № 10 (148). – С. 15–22. 4. Шредингер Э. Что такое жизнь? Точка зрения физика / Э. Шредингер. – М. : Атомиздат, 1972. – 88 с. 5. Пригожин И. Порядок из хаоса / И. Пригожин, И. Стенгерс. – М. : КомКнига, 2005. – 296 с. 6. Кокшотт П. Вероятностный подход в экономике [Электронный ресурс] / П. Кокшотт, И. Райт // Информатика, деньги и стоимость. – Режим доступа : <http://left.ru/2009/2/cockshott184.phtml>. 7. Данильчук А. Б. Использование энтропийных показателей для моделирования динамики сложных социально-экономических систем [Электронный ресурс] / А. Б. Данильчук // Economics. – 2014. – Вып. № 1 (1). – Режим доступа : <http://cyberleninka.ru/article/n/ispolzovanie-entropiynyh-pokazateley-dlya-modelirovaniya-dinamiki-slozhnyh-sotsialno-ekonomicheskikh-sistem>. 8. Frenken K. R&D portfolios in environmentally friendly automotive propulsion / K. Frenken, M. Hekkert, P. Godfroij // Technological Forecasting and Social change. – 2003. – No. 71 (5). – P. 485–507. 9. Хакен Г. Информация и самоорганизация: макроскопический подход к сложным системам / Г. Хакен ; пер. с англ. – М. : Мир, 1991. – 240 с. 10. Прохорова В. В. Синергетическая концепция в формировании управленческих инноваций на предприятиях / В. В. Прохорова, С. А. Мушникова // БИЗНЕС ИНФОРМ. – 2011. – № 12. –

С. 138–141. 11. Лосев В. С. Информационные аспекты устойчивого развития промышленного предприятия / В. С. Лосев, С. А. Гусев // Вестник ТОГУ. Научный журнал. – 2013. – № 2 (29). – С. 185–194; [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://pnu.edu.ru/vestnik/pub/articles/1819>. 12. Гусев С. А. Когнитивные аспекты устойчивости предприятий промышленности [Электронный ресурс] / С. А. Гусев // Амурский государственный университет. – Режим доступа : http://www.amursu.ru/attachments/article/9534/N49_27.pdf. 13. Эшби У. Р. Введение в кибернетику / У. Р. Эшби. – М. : Мир, 1959. – 432 с. 14. Иванчук К. О. Стійкий економічний розвиток підприємства: теоретичне обґрунтування / К. О. Иванчук // Економіка розвитку. – 2014. – № 3 (71). – С. 84–88. 15. Машков О. А. Современные проблемы развития теории функционально устойчивых сложных систем управления [Электронный ресурс] / О. А. Машков, О. В. Самчишин // Моделирование та інформаційні технології : зб. наук. пр. – К. : ІПМЕ ім. Г. С. Пухова НАН України, 2009. – Вип. 52. – Режим доступа : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/29640/01-Mashkov.pdf?sequence=1>. 16. Арманд А. Д. Саморегуляция и саморегулирование географических систем / А. Д. Арманд. – М. : Наука, 1988. – 261 с. 17. Филиппин И. В. Анализ подходов к управлению развитием предприятия / И. В. Филиппин // Культура народов Причерноморья. – 2010, Т. 1, № 196. – С. 201–204. 18. Мізюк Б. М. Системне управління : монографія / Б. М. Мізюк. – Львів : Вид-во комерційної академії, 2004. – 338 с. 19. Никонова Я. И. Теоретико-методологические основы устойчивого инновационного развития малых городов [Электронный ресурс] / Я. И. Никонова // Клуб субъектов инновационного и технологического развития России. Институт научной информации по общественным наукам Российской академии наук (ИНИОН РАН). – Режим доступа : <http://innclub.info>. 20. Малахов В. П. Адаптивность промышленного предприятия в условиях нестабильности [Электронный ресурс] / В. П. Малахов // Теория и практика общественного развития. Международный научный журнал. – 2013. – № 2 – Режим доступа : http://teoria-practica.ru/rus/files/archiv_zhurnala/2013/2/ekonomika/malakhov.pdf. 21. Шеер А. В. Бизнес-процессы. Основные понятия. Теория. Методы / А. В. Шеер. – СПб. : Вест-Метатехнология, 2000. – 340 с. 22. Толпежников Р. А. Генезис понятия потенциал предприятия и определение и определение его сущности / Р. А. Толпежников // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності : зб. наук. пр. : у 3-х т. Т. 3. – Маріуполь : ПДТУ, 2011. – С. 125–130. 23. Санинский С. А. Взаимодействие предприятий-производителей с потребителями в рыночных условиях / С. А. Санинский // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. – 2009. – № 4. – С. 138–140. 24. Третьяк О. А. Маркетинг: новые ориентиры модели управления / О. А. Третьяк. – М. : ИНФРА-М, 2005. – 403 с. 25. Карачина Н. П. Простір взаємозв'язку економічної поведінки з визначеними концепціями розвитку підприємства / Н. П. Карачина // Економічний часопис-XXI. – 2011. – № 1–2. – С. 54–58.

References: 1. Nikolayeva I. P. *Ekonomicheskii slovar* / I. P. Nikolayeva. – М. : Prospekt KnoRus, 2011. – 160 p. 2. Novaya filosofskaya entsyklopediya : in 4 vol. Vol. 3 / In-t filosofii RAN; Nats. obshchestv.-nauch. fond; predsed. nauchno-red. soveta V. S. Stepin. – М. : Mysl, 2010. – 692 p. 3. Melnik L. *Analiz energoentropiynykh predposylok progressivnogo razvitiya ekonomicheskikh sistem* [Analysis of energy entropic prerequisites of progressive development of economic systems] / L. Melnik // Aktualni Problemy Ekonomiky. – 2013. – No. 10 (148). – P. 15–22. 4. Shredinger E. *Chto takoe zhizn? Tochka zreniya fizika* [What is life? The point of view of a physicist] / E. Shredinger. – М. : Atomizdat, 1972. – 88 p. 5. Prigozhin I. *Poryadok iz khaosa* [Order from chaos] / I. Prigozhin, I. Stengers. – М. : KomKniga, 2005. – 296 p. 6. Kokshott P. *Veroyatnostnyy podkhod v ekonomike* [A probabilistic approach to the economy] [Electronic resource] / P. Kokshott. I. Rayt // Informatsiya, dengi i stoimost. – Access mode : <http://left.ru/2009/2/cockshott184.phtml>. 7. Danilchuk A. B. *Ispolzovanie entropiynykh pokazateley dlya modelirovaniya dinamiki slozhnykh sotsialno-ekonomicheskikh sistem* [The use of entropy indices for modeling the dynamics of complex socioeconomic systems] [Electronic resource] / A. B. Danilchuk // Economics. – 2014. – Issue 1 (1). – Access mode : [http://cyberlenin ka.ru/article/n/ispolzovanie-entropiynykh-pokazateley-dlya-modeliro-](http://cyberlenin ka.ru/article/n/ispolzovanie-entropiynykh-pokazateley-dlya-modelirovaniya-dinamiki-slozhnykh-sotsialno-ekonomicheskikh-sistem)

[vaniya-dinamiki-slozhnykh-sotsialno-ekonomicheskikh-sistem](http://cyberlenin ka.ru/article/n/ispolzovanie-entropiynykh-pokazateley-dlya-modelirovaniya-dinamiki-slozhnykh-sotsialno-ekonomicheskikh-sistem). 8. Frenken K. R&D portfolios in environmentally friendly automotive propulsion / K. Frenken, M. Hekkert, P. Godfroij // Technological Forecasting and Social change. – 2003. – No. 71 (5). – P. 485–507. 9. Khaken G. Informatsiya i samoorganizatsiya: makroskopicheskiy podkhod k slozhnym sistemam / G. Khaken; per. s angl. – М. : Mir, 1991. – 240 p. 10. Prokhorova V. V. *Sinergeticheskaya kontseptsiya v formirovani i upravlencheskikh innovatsiy na predpriyatiyakh* [The synergetic Concept in the Formation of Administrative Innovation at Enterprises] / V. V. Prokhorova, S. A. Mushnikova // BIZNES INFORM. – 2011. – No. 12. – P. 139–141. 11. Losev V. S. *Informatsionnye aspekty ustoychivogo razvitiya promyshlennogo predpriyatiya* [Information aspects of sustainable development of an industrial enterprise] / V. S. Losev, S. A. Gusev // Vestnik TOGU. Nauchnyy zhurnal. – 2013. – No. 2 (29). – P. 185–194; [Electronoc resource]. – Access mode : <http://pnu.edu.ru/vestnik/pub/articles/1819>. 12. Gusev S. A. *Kognitivnye aspekty ustoychivosti predpriyatiy promyshlennosti* [Cognitive aspects of sustainability of industrial enterprises] [Electronic resource] / S. A. Gusev // Amurskiy Gosudarstvennyy Universitet. – Access mode : http://www.amursu.ru/attachments/article/9534/N49_27.pdf. 13. Eshbi U. R. *Vvedenie v kibernetiku* / U. R. Eshbi. – М. : Mir, 1959. – 432 p. 14. Ivanchuk K. O. *Stiiki ekonomichnyi rozvytok pidpriyemstva: teoretychne obgruntuвання* [Enterprise steady economic development: theoretical justification] / K. O. Ivanchuk // Ekonomika rozvytku. – 2014. – No. 3 (71). – P. 84–88. 15. Mashkov O. A. *Sovremennyye problemy razvitiya teorii funktsionalno ustoychivyykh slozhnykh sistem upravleniya* [Modern problems of the theory of functional stability of complex control systems] [Electronic resource] / O. A. Mashkov, O. V. Samchishin // Modelirovaniya ta informatsiini tekhnologii : zb. nauk. pr. – К. : ІПМЕ ім. Г. С. Пухова НАН України, 2009. – Issue 52. – Access mode : <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/29640/01-Mashkov.pdf?sequence=1>. 16. Armand A. D. *Samoreguliyatsiya i samoregulirovaniye geograficheskikh sistem* / A. D. Armand. – М. : Nauka, 1988. – 261 p. 17. Filipishin I. V. *Analiz podkhodov k upravleniyu razvitiem predpriyatiya* [Analysis of approaches to the management of enterprise development] / I. V. Filipishin // Kultura narodov prichernomorya. – 2010. – Vol. 1, No. 196. – P. 201–204. 18. Mizyuk B. M. *Sistemne upravlinnia : monohrafiya* [System management : monograph] / B. M. Mizyuk. – Lviv : Vyd-vo Komertsiinoy Akademii, 2004. – 338 p. 19. Nikonova Y. I. *Teoretiko-metodologicheskie osnovy ustoychivogo innovatsionnogo razvitiya malyykh gorodov* [Theoretical and methodological foundations of sustainable innovative development of small cities] [Electronic resource] / Y. I. Nikonova // Klub subyektov innovatsionnogo i tekhnologicheskogo razvitiya Rossii. Institut nauchnoy informatsii po obshchestvennym naukam Rossiyskoy akademii nauk (INION RAN). – Access mode : <http://innclub.info>. 20. Malakhov V. P. *Adaptivnost promyshlennogo predpriyatiya v usloviyakh nestabilnosti* [Adaptivity of an industrial enterprise under the conditions of instability] [Electronic resource] / V. P. Malakhov // Teoriya i praktika obshchestvennogo razvitiya. Mezhduнародnyy nauchnyy zhurnal. – 2013. – No. 2. – Access mode : http://teoria-practica.ru/rus/files/archiv_zhurnala/2013/2/ekonomika/malakhov.pdf. 21. Sheer A. V. *Biznes protsessy. Osnovnyye ponyatiya. Teoriya. Metody* / A. V. Sheer. – SPb. : Vest-Metatekhnologiya, 2000. – 340 p. 22. Tolpezhnikov R. A. *Genезis ponyatiya potentsial predpriyatiya i opredeleniye ego sushchnosti* [Genesis of the concept of enterprise potential and determination of its essence] / R. A. Tolpezhnikov // Teoretichni i praktichni aspekty ekonomiky ta intelektualnoi vlasnosti : zb. nauk. pr. : u 3-kh t. T. 3. – Mariupol : PDTU, 2011. – P. 125–130. 23. Saninskiy S. A. *Vzaimodeystviye predpriyatiy-proizvoditeley s potrebitelyami v rynochnykh usloviyakh* [Interaction of enterprises-producers and consumers under market conditions] / S. A. Saninskiy // Vestnik Saratovskogo gosudarstvennogo sotsialno-ekonomicheskogo universiteta. – 2009. – No. 4. – P. 138–140. 24. Tretyak O. A. *Marketing: novyye orientiry modeli upravleniya* / O. A. Tretyak. – М. : INFRA-M, 2005. – 403 p. 25. Karachina N. P. *Prostir vzaiemozvyazku ekonomichnoi povedinky z vyznachenyimi kontseptsiiamy rozvytku pidpriyemstva* [The space of the relationship of economic behavior with the defined concepts of enterprise development] / N. P. Karachina // Ekonomichnyi chasopys-XXI. – 2011. – No. 1–2. – P. 54–58.

Інформація про автора

Бояринова Катерина Олександрівна – канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту Національного технічного університету України "КПІ" (просп. Перемоги, 37, м. Київ, Україна, 03056, e-mail: boyarinovaea@ukr.net).

Інформація об авторе

Бояринова Катерина Александровна – канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту Національного технічного

університета України "КПІ" (просп. Победы, 37, г. Киев, Украина, 03056, e-mail: boyarinovaea@ukr.net).

Information about the author

K. Boyarynova – PhD in Economics, Associate Professor of the Management Department of the National Technical University of Ukraine "KPI" (37 Peremohy Ave., Kyiv, Ukraine, 03056, e-mail: boyarinovaea@ukr.net).

*Стаття надійшла до ред.
01.09.2015 р.*

УДК 658.3:658.51

JEL Classification: C61; M29

FORMATION OF THE ORGANIZATIONAL AND MOTIVATIONAL SUPPORT FOR MANAGEMENT OF THE ENTERPRISE FLOW PROCESSES BASED ON THE LOGISTICS APPROACH

**I. Dzobko
N. Proskurnina**

The organizational and motivational support for the management of enterprise flow processes has been studied with the indication of the formalization of the distribution of the administrative functions to be performed. The hypothesis of the study lies in the use of the logistics integrated properties to improve the adaptation characteristics and optimize the ability to manage the flow processes. Based on the developed and presented in the literature theoretical principles of organization of management of enterprise flow processes, the mechanism of the flow process management has been presented as a structured hierarchical system of interests, rules and regulations of the participants in the logistics chain. The specific features and characteristics of the mechanism of management of the enterprise flow processes have been determined. The need for applying the logistics approach as an effective tool for simultaneous functioning of the organizational structures of the participants in the logistics chain has been reasoned. The specific formation of the organizational and motivational support for management of the enterprise flow processes has been described to show that it is carried out by providing the available links with additional functions of the targeted nature and does not require changes in the number of the staff in the organizational system. The content of the strategic planning tasks of the enterprise logistics system development has been characterized. The sequence of formation of the organizational and motivational support for regulation of the flow processes including the individual and general parameters of the aggregate material, financial and information flows has been developed and presented. The relation between the means and tools for achieving the objectives of the participants in the logistics cycle has been shown. A sequence of efforts on the regulation of the basic parameters of the organizational structure of the logistics system has been proposed and a clear interdependence between the regulation components has been established. The sequence of the distribution of management responsibility according to the results of the work included in the logistics processes has been shown.

Keywords: flow processes, logistics approach, organizational support, motivational support.